

curiam introiverit, anathema suscipiat. Hic inter cætera prædicta omnium consulto constituit in synodo ut sacrificium altaris non in serico panno aut tineto quispiam celebrare præsumeret, sed in puro lineo ab episcopo consecrato, terreno scilicet lino procreato atque contexto, sicut corpus Domini nostri Jesu Christi in sindone (1) munda sepultum fuit. Et si quis desideraret in Ecclesia militare, aut proficere, ut esset prius ostiarius, deinde lector, et postea exorcista, per tempora quæ episcopus constituerit, deinde acolythus annis quinque, subdiaconus quinque annis, custos martyrum annis quinque, diaconus annis quinque, presbyter annis tribus, probatus ex omni patre in tantum, ut etiam ab his, qui foris sunt testimonium habeat bonum unius videlicet uxoris vir, quæ tamen a sacerdote sit benedicta. Et si probatus fuerit dignus, et vota populi et cleri concurrerint, canonicè episcopus consecratur, quem postea nec clericus, nec populus perturbare debet: quia episcopi, qui throni Dei vocantur, non sunt lacerandi, sed magis portandi et venerandi. De quibus ait B. Paulus apostolus: *Seniorem ne increpaveris, sed ut patrem obsecra*. Legimus namque, ipso Domino dicente, non esse discipulum super magistrum, hoc est non sibi debere quemquam, ad injuriam doctorum, vindicare doctrinam, nec aliqua machinatione Domini discipulis, id est apostolorum successoribus detrahare, aut eos infamare; quia injuria doctorum ad Christum pertinet, cujus vice legatione funguntur. Qualiter enim Dominum constrirent, qui hoc agere præsumunt, Dominus (al. Dominicus sermo) in Evangelio testatur (*Matth.*, xviii). Ait enim ipse Salvator, quod expediat scandalizanti unum de pusillis istis, in maris profunda demergi, et molam asinariam

(1) *De consec.*, dist. 1, apud Gratianum. ubi sindonem linea dicitur.

A collo ejus suspendi. Si talis ergo pœna Domini di cupulos scandalizantibus hic promittitur, quid in futuro eis provenire debeat summopere pensandum est; quoniam non parum periculi illis manere poterit ante Deum qui hæc detrectant suis exhibere ministris. Quod ita denique probari poterit, si Deum timeant, qui talia exercere minime formidant, si imposito sibi improbo silentio, a talibus se deinceps custodiant: quia nihil prodest homini reliqua bona agere, nisi mens ab iniquitate revocetur et ab obtreptionibus lingua colibeatur. Unde ait propheta (*Psal.* xxxiii): *Cohibe linguam tuam a malo, et labia tua ne loquantur dolum. Diverte a malo et fac bonum*. Nemo enim bonum faciens, alteri verbo aut facto nocere vult. Et reliqua. Hic in memorata synodo constituit omnium cum consensu, ut nullus presbyter missas celebrare præsumat (*De consec. dist. 1, Nullus presbyter missas*), nisi in sacratis ab episcopo locis, qui sui particeps de cætero voluerit esse sacerdotii. Et pietatis affectu hic sanctissimus papa sub gesta synodica revocavit apostolica auctoritate multos ab aliis episcopis excommunicatos, et a tyrannis ejectos, ad communionem, et restituit eos in ecclesiis, quibus fuerant olim instituti, sub satisfactione libelli, atque purgatos eos recepit, dans exempla futuris eruendi sacerdotes de persequentium manibus. Constituit etiam, nulla ratione (98, *distinct. Nullus aliqua ratione*) transmarinum hominem penes nos in clericatus gradu suscipi, nisi quinque (*quinque et eo amplius*) episcoporum designatus sit chirographis.

Præmonitio ad lectorem, in sequentem synodum.

C Ex duobus vetustis exemplaribus canones sequentes descripti sunt ad verbum, qui multis in locis ob exemplarium depravationem aut vix, aut omnino non possunt intelligi. Lector boni consulat, et si quid potest habere certius, communiect.

CANON

VEL CONSTITUTIO (1) SILVESTRI EPISCOPI URBS ROMÆ,

ET DOMINI CONSTANTINI AUGUSTI, QUALITER ECCLESIASTICI GRADUS CUSTODIANTUR, VEL RELIGIO.

(*Conc.* t. I, col. 1514.)

Tituli canonum.

I. De congregatione episcoporum, vel diaconorum. — II. De condemnatione Callisti, Victorini, Hippolyti. — III. Per singulos gradus, ut nullus crimen objiciat. — IV. Ut de rebus Ecclesiæ quatuor partes fiant. — V. Ut nullus presbyter chrisma conficiat. — VI. De diaconis paræciarum, et diaconis cardinalibus urbis Romæ. — VII. Ut a subdiacono usque ad lectorem, omnes subditi sint diacono cardinali urbis Romæ. — VIII. Ut nullus subdiaconus ad nuptias transeat. — IX. Nullus lector, nullus acolythus vasa sacrata contingat. — X. Nullus episcopus virginem sacram maritali consortio benedicat. — XI. Ut nullus ex laica persona ab honore acolythi usque ad episcopatum eleveatur, nisi per singulos gradus. — XII. Nemo det pœnitentiam, nisi quadraginta annorum. — XIII. De mysterio quodam. — XIV. Testimonium clerici adversus laicum nemo recipiat. — XV. Nemo clericum in publico examinet. — XVI. Ut nullus clericus vel diaconus aut presbyter, propter causam suam intret curiam. — XVII. Ut nullus peccantem clericum cæde attingat. — XVIII. Ut nullus diaconus adversus presbyterum crimen afferat. — XIX. Ut nullus presbyter a die presbyterii sumat conjugium. — XX. Ut nullus dijudicet primam sedem justitiæ.

ACTIO PRIMA.

Editio prima.

CAPUT I.

Canonum constitutio, gradus vel religio qualiter custodiatur, a Silvestro episcopo urbis Romæ, domino Constantino. Eodem tempore cum multi nobiles gauderent, quod Constantinus baptizatus a Silvestro episcopo urbis Romæ, et mundatus fuisset a lepra, pro beneficio quod accepit a Domino nostro Jesu

Editio secunda.

CAPUT I.

Eodem tempore cum multi nobiles gauderent quod Constantinus baptizatus a Silvestro urbis Romæ, et mundatus fuisset a lepra, per hoc beneficium, quod accepit a Domino Jesu Christo per Sylvestrum episcopum, cœpit integre prædicare Dominum Jesum Christum, et confiteri ejus beneficia. Silvester igitur

(1) Supposita videntur Hincmaro ac plerisque viris eruditis xx ista capita, quæ Isidorus suæ collectioni intexit

Christo, per Silvestrum episcopum, cœpit integre prædicare Dominum Jesum Christum, et confiteri ejus beneficia. Silvester igitur episcopus urbis Romæ congregans fratres compresbyteros et coepiscopos vel diaconos suos, cives Romanos, et quoniam mater Ecclesia genuerat filium Constantinum carissimum. Integre igitur Silvester episcopus urbis Romæ suis cum ordinare desiderat, et filios ejus frequenter lactare, et gradus ejus ordinis et consuetudinis consternere. Collegit autem universam synodum episcoporum cum concilio Augusti vel matris ejus, et fecit parare in urbe Roma in thermas Domitianas, quæ nunc cognominantur Trajanæ. Collegit autem in gremio sedis suæ 284 episcopos, quibus Augustus Constantinus vehicula vel annonas omni loco præstari præcepit, et alii 57 episcopi patris Rinocororis, quorum cyrographus in eorum concilio declaratur, et 62 presbyteri urbis Romæ, et diacones acolythi ejus concilio facti, exorcistæ 22, lectores urbis Romæ 90, quorum præsentibus audiebantur. Notarii Ecclesiæ 14, qui gesta diversorum martyrum suscipientes, ordine renarrabant. Hos omnes etiam dum uno examen articulo sanctitatis colligeret in thermas supradictas, ita vero, ut nemo laicorum præesse videretur.

episcopus urbis Romæ congregans fratres compresbyteros et coepiscopos, vel diaconos suos cives Romanos. Et quoniam mater Ecclesia genuerat filium carissimum Constantinum, igitur Silvester episcopus urbis Romæ cum suis eam ordinare desideravit, et filios ejus frequenter lactare, et gradus ejus ordinis et consuetudines consternere. Collegit autem universam synodum episcoporum cum consilio Augusti vel matris ejus, et fecit parari in urbe Roma intra thermas Domitianas, quæ nunc cognominantur Trajanæ. Collegit autem in gremio sedis suæ ducentos octoginta quatuor episcopos, quibus Augustus Constantinus vehicula et annonas præstari præcepit, et alii 57 episcopi patris Rinocororis, quorum cyrographus in eorum concilio declaratur, centum quadraginta duo presbyteri urbis Romæ, et diacones 6, subdiacones 6, acolythi ejus concilio facti quadraginta quinque, exorcistæ 22, lectores urbis Romæ nonaginta, quorum præsentibus parentes audiebant. Notarii Ecclesiæ 14, qui gesta diversorum martyrum suscipientes, ordinare narrabant. Hos omnes etiam dum uno examen articulo sanctitatis colligeret in thermas supra dictas, ita vero, ut nullus laicorum præsens videretur.

Sequuntur 139 episcopi ex urbe Roma, vel non longe ab illa.

Castus, Cyprus, Petrus, Abundius, Severinus, Lucianus, Capax, Herculanus, Joannes, Himilus, Andreas, Petrus, Renovatus, Cresconius, Ambrosius, Lucas, Hermogenianus, Augustus, Felix, Barbarus, Secundinus, Citonatus, Reparatus, Gaudentius, Sebastianus, Græces (*alias Cresces*), Renatus, Hirenæus, Laurentius, Valerianus, Botudorus, Leo, Abundantius, Almachius, Honestosus, Victor, Plenus, Delphinus, Amabilis, Paulus, Constantius, Sixtus, Concordius, Nepotianus, Bedandulus, Deutherius, Amabilis, Syrus, Quadratus, Mirabilis, Audacius, Turcilianus, Joannes, Marcus, Fidelis, Symmachus, Probianus, Asellus, Crispinus, Rusticus, Faustus, Turdus, Mojanianus, Jobianus, Exonósus, Sanctulus, Coricosus, Nepus, Tiburtius, Petrus, Sylvestrianus, Turturanus, Leontius, Anastasius, Agapitus, Verustimilus, Asellus, Jacobus, Felicissimus, Quadratus, Alexander, Philippus, Exuperantius, Hypolitus (Hippolytus), Jordianus, Archidamus, Lollius, Marti-caritosus, Concordius, Januarius, Felicianus, Redus, Auxibus, Timotheus, Bonifacius, Tranquillinus, Calbulus, Sixtus, Catellus, Epiphanes, Victor, Habet Deum, Contentus, Apronianus, Probus, Repostibus, Paulus, Fidelissimus, Homobonus, Luminosus, Vitalis, Carpilio, Volusianus, Petrus, Probinus, Honestosus, Ariston, Bacanda, Petrus, Marinus, Priscillianus, Carito, Gattus, Januarius, Cæcilius, Epiphanius, Laurentius, Humanianus, Urbanus, Micinus, Cæcilius, Priscus, Tiburtius, Nonnonus, Anthimus, Agapitus, Vindemius.

Ex Græcia autem isti sunt.

Petrus, Anastasius, Hermes, Nicostratus, Quod vult Deus, Vitalis, Renatus, Vinulus, Andriphorus, Hirenæus, Olympius, Demeter, Theodolus, Anastasius, Thespianus, Firminus, Cleopatra, Honorius, Simplex, Exitiosus, Joannes, Timotheus, Hermes, Paulus, Metronius, Stephanus, Alexander, Constantinus, Andreas, Exuperantius, Firmus, Quirillianus, Anastasius, Hermogenius, Severus, Aconcius, Thomas, Joannes, Cæcilianus, Theodolus, Theophilus, Prispilius, Festus, Almacus, Audecius, Concordius, Deutherinus, Thomas, Quadratus, Timotheus, Potestas, Andreas, Philippus, Thomas, Victorinus, Severianus, Domanicus, Eulogius, Demeter, Nepotianus, Albinus, Petrus, Joannes, Exuperius, Theodolus, Joannes, Exuperantius, Sebastianus, Theodorus, Claudius, Demetrianus, Rufinus, Spes in Deo, Reparatus, Petrus, Asellus, Archanus, Eufemius, Crisolatus, Lazarus, Leo, Anthimus, Andreas, Catharon, Vultibus, Anastasius, Hermes, Sempervivus, Titus, Orifensis, Epiphanius, Anastasius, Leo, Ultius, Fortunatus, Cæcilianus, Nicostratus, Audax, Joannes, Rufinus, Honorius, Felix, Petronius, Andreas, Requisiteus, Bacanda, Terillius, Zenon, Caritosus, Majoranus, Leo, Hermes, Demeter, Andreas, Spes in Deo, Timotheus, Jacobus, Zenon, Quadratus, Fusilis, Marcus, Paulinus, Oyfensis, Concordius, Priscus, Herculanus, Leoninus, Androtilus, Eufemius, Squire, Martinus, Anastasius.

Dum hi omnes venissent in synodum, et aliorum cyrographus cucurrit, et opinio sanctitatis, sederunt in eodem aspectu thermarum supradictarum.

Dum hi omnes venissent in synodum, et aliorum cyrographus cucurrit, et opinio sanctitatis, sederunt in eodem aspectu thermarum supradictarum.

Presbyteri autem Romani omnes, et diaconi, clerique vel gradus sequentes ad terga episcoporum steterunt. Nemo enim sedit in eodem loco, nisi tantum episcopi, et Silvester episcopus, pontifex urbis Romæ. Erat enim ibi et Calphurnius, qui primo gentilis, et postea christianus, præfectus urbis. Dicit autem Silvester episcopus urbis Romæ rationem hanc: Audite me, fratres et coepiscopi, et universus ordo Ecclesiæ Romanæ, quoniam bonum est ut fixas cortinas habeat Ecclesia, ut regiæ ecclesiæ non vaticinentur, sed sit firma, et claudat ostium propter persecutorem, et habeat firmum murum, unde expugnet adversarios.

CAPUT II.

Cognitum loquor, et probo Calistum et Victorinum, qui arbitrio suo fecerunt creaturam, et Jobinianum, qui in sua extollentia dicebat, nec mensem, sed decimo kalendas maii custodire. Ego enim (sicut lex memorat) in vestro iudicio commendo sermonem, ut introducantur hi tres quidem primo arbitrio Calisti damnari corroboretur examen, qui se Calistus ita docuit Sabellianum, ut arbitrio suo sumat unam personam esse Trinitatis. Non enim coæquante Patre et Filio et Spiritu sancto Victorinum ita præcipue religionis antistitis, qui in sua ferocitate, quidquid vellet, affirmabat hominibus, et cyclos paschæ pronuntiabat fallaces, ut hoc quod constituit decimo kalendas maii custodiri, vestro sermone, sicut veritas habet, cessetur, et vestro iudicio condemnentur, et filiorum nostrorum Augustorum præcurrat auctoritas ad condemnandum Victorinum episcopum. Damnavit autem Hippolytum diaconum Valentinianistam, et Calistum, qui in sua extollentia separabat Trinitatem, et Victorinum episcopum, qui ignorans lunæ rationem, sub arbitrio (*Latin. conj. arbitrii*) sui tenacitate derumpebat veritatem, et præsentia episcoporum supra dictorum et presbyterorum damnabit Hippolytum, Victorinum, Calistum, et dedit eis anathema, et damnavit eos extra urbes suas.

CAPUT III.

Postea autem fecit gradus in gremio synodi, ut non presbyter adversus episcopum, non diaconus adversus presbyterum, non subdiaconus adversus diaconum, non exorcista adversus acolythum, non lector adversus exorcistam, non ostiarius adversus lectorem det accusationem aliquam, et non damnabitur præsul nisi in septuaginta duobus; neque præsul summus a quoquam iudicabitur, quoniam iis scriptum est: *Non est discipulus super magistrum.* Presbyter autem nisi in quadraginta quatuor testimonia non damnabitur. Diaconus autem cardine constrictus urbis Romæ, nisi in triginta sex, non condemnabitur.

SEVERINI BINII NOTÆ.

Presbyteri autem Romani omnes et diaconi. Quod hic soli episcopi cum Sylvestro pontifice sedisse, presbyteri autem et diaconi cum reliquo universo clero a tergo sedentium episcoporum stesisse narrantur, id modestiæ causa tunc saltem contigisse dicendum est; cum alioqui, teste Hieronymo epistola 85, ad Evagrium, in Romana Ecclesia receptum fuerit, ut coram episcopis diaconi tantum stent,

rum. Presbyteri autem Romani omnes, diaconi, clerique vel gradus sequentes, a tergo episcoporum steterunt. Nemo enim sedit in eodem loco, nisi tantum episcopi, et Silvester episcopus, pontifex urbis Romæ. Erat enim ibi et Calphurnius, qui primo gentilis, et postea Christianus, et præfectus urbis. Dicit autem Silvester episcopus urbis Romæ rationem hanc: Audite me, fratres et coepiscopi, et universus ordo Ecclesiæ Romanæ, quoniam bonum est, ut fixas cortinas habeat Ecclesia, ut regiæ ecclesia non vacilletur, sed sit firma, et claudat ostium propter persecutorem, et habeat firmum murum, unde expugnet adversarios.

CAPUT II.

Cognitum loquor, et probo Calistum et Victorinum, qui arbitrio suo fecerunt creaturam, et Jovianum, qui in sua extollentia dicebat, non pascha venire die suo, nec mense, sed 10 kal. maii custodire. Ego enim sicut lex memorat, in vestro iudicio commendo sermonem, ut introducantur hi tres quidem primo arbitrio Calistus damnari corroboretur examen, qui se Calistum ita docuit Sabellianum, ut arbitrio suo sumat unam personam esse Trinitatis: non enim coæquantem Patrem et Filium et Spiritu sancto. Victorino itaque præcipue præsul regionis antistes, qui in sua ferocitate quidquid vellet hominibus, et cyclos paschæ pronuntiabat fallaces, ut hoc quod constituit 10 kal. maii custodiri, vestro sermone, sicut veritas habet, cassetur, et vestro iudicio condemnentur, et filiorum nostrorum præcurrat auctoritas condemnandum Victorinum episcopum. Et introierunt omnes, ut suo sermone damnarentur in iudicio. Damnavit autem Hippolytum diaconum Valentinianistam, et Calistum, qui in sua extollentia separabat Trinitatem, et Victorinum episcopum, qui ignorans lunæ rationem sub arbitrio sui tenacitate derumpebat veritatem. Et præsentia episcoporum supra dictorum et presbyterorum, aliorumque graduum, damnavit Hippolytum, Victorinum et Calistum. Et dedit eis anathema, et damnavit eos extra urbes suas.

CAPUT III.

Postea autem fecit gradus in medio synodi, ut non presbyter adversus episcopum, non diaconus adversus presbyterum, non subdiaconus adversus diaconum, non acolythus adversus subdiaconum, non exorcista adversus acolythum, non lector adversus exorcistam, non ostiarius adversus lectorem, non laicus det accusationem aliquam. Et non damnabitur præsul nisi in septuaginta duobus, neque præsul summus a quoquam iudicabitur, quoniam scriptum est: *Non est discipulus super magistrum.* Presbyter autem, nisi in quadraginta quatuor testimoniis non damnabitur. Diaconus autem cardine

presbyteri vero sedeant: nam prædicta epistola sic ait: *Cæterum etiam in ecclesia Romæ presbyteri sedent, et stant diaconi. Licet paulatim increbrescentibus vitiiis, inter presbyteros, absente episcopo, sedere diaconum viderim.* Imo in concilio Carthaginensi IV, sancito hac de re canone trigesimo quarto statutum reperitur, ut *episcopus in quolibet loco sedens, stare presbyterum non patiatur.*

Subdiaconus, acolythus, exorcista, lector, nisi (sicut A scriptum est) in septem testimonia filios et uxorem habentes, omnino Christum prædicantes sicut datur mystica veritas.

CAPUT IV.

Commoneo autem vestrum consortes monumentum de redivibus ecclesiæ quatuor partes fiant, et quod primam partem exigat ecclesia unam partem pontifici cum fratribus relevandis, dimidiam ecclesiæ, dimidiam presbyteris et diaconibus cum omni clero, vel peregrinis, constituit hunc ordinem, ut si quis de clero vel presbyteris universi loci, quod commune est, transire de hoc mundo, et si neminem de sua generositate haberet consortem, quidquid paupertas ejus haberet, conferret ecclesiæ, et exinde quatuor

CAPUT V.

Constituit etiam voce clara Silvester episcopus urbis Romæ, ut nemo presbyter chrisma conficeret, dicens quoniam Christus a chrismate vocabitur.

CAPUT VI.

Ut diaconi non essent plus, vel amplius per parochiarum examen, nisi duo, et diaconi cardinales urbis Romæ septem: ita tamen ut dalmaticis uterentur et pallia linostimia (linostima) lævam eorum tegeant.

CAPUT VII.

Ita autem Silvester clara voce dicebat ad coepiscopos, ut a subdiacono usque ad lectorem omnes subditi essent diacono cardinali urbis Romæ, in Ecclesia honorem repræsentans tantum, pontifici vero presbyteri, subdiaconi, diaconi, acolythi, exorcista lectori in omni loco repræsentans obsequium, sive in publico, sive in gremio Ecclesiæ, tantum pontifici.

CAPUT VIII.

Nullum autem subdiaconorum ad nuptias transire præcipimus, ne aliqua prevaricatione præsumpserit.

CAPUT IX.

Nullus lector vel ostiarius vasa sacrata contingeret, nullus acolythus rem sacratam a presbytero jam alio porrigeret, nisi tantum supportaret, quod ei sacerdos imponet suo ore benedictum.

CAPUT X.

Nullus etiam episcoporum virginem sacratam maritali expeteret benedici, nisi eam probaverit septuaginta duorum annorum esse constitutam, ubi probabitur iudicium, pudicitia vero, ut in septuaginta duos annos, requirens verum Christum, pudicitia custodita, uncta vertice, introducatur ad nuptias Christi, velamen capitis ferens, non cordis. Et subscripserunt supradicti episcopi in istud, prædicante

SEVERINI BINI NOTÆ.

Diaconi cardinales. Qui hic appellantur diaconi cardinales, quod licet diversis in locis agerent, unius tamen ecclesiæ, ejusque primariæ cardine continentur; iidem supra in vita Fabiani, diaconi regionarii nominantur, quod ex officio singuli binis regionibus urbis præesse, pauperumque in eis degentium

constructus urbis, nisi in 36, non condemnabitur. Subdianonus, acolythus, exorcista, lector, nisi (sicut scriptum est) in septem testimoniis, filios et uxores habentes, et omnino Christum prædicantes. Sic datur mystica veritas.

CAPUT IV.

Commoneo autem vestrum consortes munimen, et de redivibus ecclesiæ quatuor partes fieri, et et quarta pars exigatur ab ecclesia, unam partem pontificum, fratribus dimidiam ad ecclesias relevandas, dimidiam presbyteris et diaconibus cum omni clero, et peregrinis. Constituit hunc ordinem, ut si quis de clero vel presbyteris universi loci, quod commune est, transiret de hoc mundo, si neminem de sua generositate haberet consortem, quidquid paupertas ejus haberet, conferret ecclesiæ, et exinde quatuor partes fierent, sicut supra dictum est

CAPUT V.

Constituit enim clara voce Silvester episcopus urbis Romæ, ut nemo presbyter chrisma conficeret, diceret, quoniam Christus a chrismate vocatur.

CAPUT VI.

Et diaconi non essent plus nec amplius per parochiarum examen, nisi duo et diacones cardinales urbis Romæ septem.

CAPUT VII.

Ita tamen Silvester clara voce dicebat ad coepiscopos, subdiacono usque ad lectorem omnes subditi essent diacono cardinali urbis Romæ, in Ecclesia repræsentantes tantum. Pontifici vero presbyteri, diaconi, subdiacones, acolythi, exorcistas lectori in omni loco repræsentantes obsequium, sive in publico, sive in gremio, Ecclesiæ tantum pontifici.

CAPUT VIII.

Nullum autem subdiaconorum ad nuptias transire præcipimus, ne aliquam prevaricationem sumpserit.

CAPUT IX.

Nullus lector vel ostiarius vasa sacrata contingerit, nullus acolythus rem sacratam a presbytero jam alio porrigeret, nisi tantum supportaret, quod ei sacerdos imponeret suo ore benedictum.

CAPUT X.

Nullus etiam episcoporum virginem sacratam maritali consortio expetierit benedicere, nisi eam probaverit septuaginta duorum annorum esse constitutam. Ibi probabitur iudici a pudicitia vera, aut in septuaginta annis requirens virum Christum, pudicitia custodita, uncta vertice introducatur ad nuptias Christi; velamen capitis ferens, non cordis. Et subscripserunt supra dicti episcopi in istud, prædicante

curam habere tenerentur. In quem finem quatuordecim urbis regionibus septem cardinales diaconi præfecti sunt, ut nimirum singulis binas regiones sollicite curantibus, totius urbis pauperibus bene prospectum foret. Vide quæ notavimus ad vitam Evaristi et Fabiani.

Silvestro episcopo urbis Romæ. Et subscripsit autem et novissimus Calpurnus præfectus urbis. Subscripsit autem Augustus Constantinus, matre Helena Augusta. Tunc dedit orationem, sedens in eodem loco, et discesserunt.

ACTIO SECUNDA.

Alia autem die venerunt omnes presbyteri urbis Romæ, et diaconi omnes ducenti octoginta quatuor in thermas Domitianas, quæ nunc Trajanas, et sedit sedem suam in eodem loco. Ubi autem fecit septem regiones et dividit diaconibus. Erant autem diacones isti, Fabianus, Marcus, Liverius, Archidamus, Julius. Ordinavit autem alios duos, Priscum et Theodorum, universus sexus, presbyteri, et diacones et clerus hoc poposcerunt Silvestrum episcopum, ut eos ordinaret. Ibi autem in thermas hoc duos Priscum et Theodorum subordinavit, non ordinavit aut consecravit eos, nisi in gremio basilicæ consecravit, et præter synodi constituit.

CAPUT XI.

Ut nullus ex laica persona ad honorem acolythi usque ad episcopatum sublevaretur, nisi prius fuisset lector annis triginta. Deinde una die exorcista, et postea caperet onus acolythi, et faceret in eodem ordine acolythus annis decem, ut acciperet onus subdiaconi, et in subdiaconatu esset annis quinque, deinde ad diaconatus honorem pertingeret fixus, rogantibus triginta presbyteris examen, ut esset diaconus cardinalis, quia a prima sede erat constitutum ut serviret annis septem. Hoc enim quod si quis desideraretur ordinem presbyterii, ita exigeretur, ut in septem annos cuncto clero Romano privaretur doctrinæ, nativitatibus, generositatis, et consilio, non expetens prædam a quaquam opinione clara firma omnes presbyteri declararent et firmarent, et sic ad ordinem presbyterii accederent, et facerent in eodem ordine annos tres. Et si exigit ordo, vel dispositio, vel cura pietatis, aut sanctitatis, ad onus episcopatus accedere, ut omnis clerus peteret ordinari ex uno voto perenni. Quod ita gestum sit, et sermonibus Silvestri episcopi nil opponebat, sed magis firmabant, prece. Dixit autem et hoc Silvester episcopus urbis Romæ: Audite, sancti et coepiscopi. Nemo abscondat quod ei videtur justitia oburgare. Responderunt cum omnes episcopi, et dixerunt clamantes universis presbyteris clericisque: In te justitia, et pietas a te non discedat, quoniam a nobis nihil iudicabitur, in opinionem dictorum tuorum, quoniam sapientia non est, nisi in patientia fuerit constructa. Dixit autem Silvester episcopus: Quoniam si sapientia non est, nisi in patientia, quidquid sermone fixero, vestro cyrographo confirmetur.

CAPUT XII.

Nemo enim det poenitentiam, nisi quadraginta annorum petenti baptismum: omnibus enim prædicantes date, Matth. ultimo.

A Silvestro episcopo urbis Romæ. Subscripsit autem et novissimus Calphurnius præfectus urbis. Subscripsit Augustus Constantinus cum matre Helena Augusta. Tunc dedit orationem, sedens in eodem loco, et discesserunt.

Alia autem die venerunt omnes presbyteri urbis Romæ, et diacones et episcopi omnes ducenti octoginta quatuor, intra thermas Domitianas, quæ nunc Trajanas, et sedit in sede sua id eodem loco. Ibi autem fecit septem regiones, et divisit diaconibus. Erant autem diacones isti, Fabianus, Marcus, Liberius, Archidamus, Julius. Ordinavit autem et alios duos, Priscum et Theodorum. Universus sexus presbyteri et diacones et clericus hoc poposcerunt a Silvestro episcopo, ut eos ordinaret. Ibi autem in thermis hos duos, Priscum et Theodorum subordinavit, non ordinavit et consecravit, eos nisi in gremio basilicæ consecravit, et præter synodum constituit.

CAPUT XI.

Ut nullus ex laica persona ad honorem acolythus usque ad episcopatum sublevaretur, nisi prius fuisset lector annis triginta, deinde uno die exorcista, et postea caperet onus acolythi, et faceret in eodem ordine acolythi annos decem, ut acciperet onus subdiaconi, et in subdiaconatu esset annos quinque. Deinde ad diaconatus honorem pertingeret fixus rogantibus triginta presbyteris examen, ut esset subdiaconus cardinalis, quia a prima sede erat constitutum, ut serviret annos septem. Hoc enim quod si quis desideraret ordinem presbyterii, ita exigeretur ut in septem annis a cuncto clero Romano probaretur doctrinæ, nativitatibus, generositatis, et consilio non expetens prædam a quaquam opinione clara firmarent omnes presbyteri declararent et firmarent, et sic ad ordinem presbyterii accederet, et faceret in eodem ordine annos tres. Et si exigit ordo vel dispositio, vel cura pietatis aut sanctitatis, ad onus episcopatus accedere, ut omnis clerus peteret ordinari ex uno voto perenni, quod ita gestum sit, quod et sermonibus Silvestri episcopi nil opponebat synodus, sed magis firmabat prece. Dixit autem et hoc Silvester urbis Romæ episcopus: Audite sancti et coepiscopi. Nemo abscondat quod ei videretur justitia oburgare. Responderunt omnes episcopi, et dixerunt clamantes cum universis presbyteris clericisque: Vincet justitia et pietatis a te non discedat. Quoniam a nobis nihil iudicabitur in opinionem dictorum tuorum, quoniam sapientia non est, nisi in patientia fuerit constructa. Dixit autem Silvester episcopus: Quoniam si sapientia non est, nisi in patientia, quidquid sermone fixero, vestro chyrographo confirmetur.

CAPUT XII.

Nemo enim det poenitentiam, nisi quadraginta annorum, petenti. Baptismum enim omnibus date.

CAPUT XIII.

Nemo enim nisi velamen cœleste acceperit, primum conjugii per manus sacerdotis ad clericatus honorem non accedat. Finctus est enim.

CAPUT XIV.

Testimonium clerici adversus laicum nemo recipiat.

CAPUT XV.

Nemo enim clericum quemlibet in publico examinet, nisi in ecclesia.

CAPUT XVI.

Nemo enim clericus, vel diaconus, aut presbyter propter causam suam qualibet intret in curia quoniam omnis curia a cruore dicitur, et immolatio simulacrorum est. Quod si quis clericus in curia introierit, anathema suscipiat, nunquam rediens ad matrem ecclesiam. A communione autem non privetur propter tempus turbidum.

CAPUT XVII.

Nemo enim quemquam peccantem clericum cæde attingat, non presbyter, non diaconus, non episcopus supra clericum vel servitorem ecclesiæ ad cædem perducatur. Sed si ita causa exigit clerici, triduo privetur honore, ut pœnitentes redeant ad matrem Ecclesiam.

CAPUT XVIII.

Nemo enim diaconus adversus presbyteros afferat crimen turpitudinis.

CAPUT XIX.

Nemo enim presbyter a die onus presbyterii summat conjugium, ut si quis neglecto exierit, duodecim annis eum dicimus privari honore. Quod si quis hunc cyrographum præsentem et publica egerit dictum condemnetur in perpetuum.

CAPUT XX.

Nemo enim dijudicet primam sedem justitiæ desiderans temperari, neque ab Augusto, neque ab omni clero, neque regibus, neque a populo iudex judicabitur. Et subscripserunt ducenti octoginta quatuor episcopi, et quadraginta quinque presbyteri, et quinque diaconi, et duo sequentes, et Augustus Constantinus, et mater ejus Helena. Et fixit canonem hunc Silvester episcopus urbis Romæ, et omnibus episcopis aspersit. Actum in Trajanas thermas, 3 kalendas Junii, Donno Constantino Augusto tertio, et Prisco consule.

SEVERINI BINI NOTÆ.

A die onus presbyterii sumat conjugium. Per conjugium hoc loco cum fœmina contubernium intellige. Uxorem ducere non tantum presbyteris, verum etiam subdiaconis hoc concilio prohibitum est. Itaque mulieris suspectæ contubernium vitandum esse, sub pœna ea, quæ additur, serio demandatur.

Nemo enim dijudicet. Hunc canonem Nicolaus Romanus pontifex citasse visus est, cum inter alia quibus temeritatem Michaelis imperatoris redarguit, sic ait: *Consonat huic necessariæ sententiæ sanctus Silvester et magni Constantini baptizator, dicens: Neque ab Augusto, neque ab omni clero, neque a populo*

A

CAPUT XIII.

Nemo enim nisi velamen cœleste acceperit primum conjugii per manus sacerdotis, ad clericatus honorem accedat. Testimonium clerici adversus laicum non admitti. Finctus est enim.

CAPUT XIV.

Testimonium clerici adversus laicum nemo recipiat.

CAPUT XV.

Nemo enim clericum quemlibet in publico examinet, nisi in ecclesia.

CAPUT XVI.

Nemo enim clericus vel diaconus, aut presbyter propter causam suam quamlibet intret in curiam, quoniam omnis curia a cruore dicitur, et immolatio simulacrorum est. Quoniam si quis clericus in curiam introierit, anathema suscipiat, nunquam rediens ad matrem ecclesiam. A communione autem non privetur propter tempus turbidum.

CAPUT XVII.

Nemo enim quemquam peccantem clericum cæde attingat, non presbyter, non diaconus, non episcopus supra clericum vel servitorem ecclesiæ ad cædem perducatur. Sed si ita causa exigit clerici, duo priventur honore, ut pœnitentes ad matrem Ecclesiam.

CAPUT XVIII.

Nemo enim diaconus adversus presbyterum offerat crimen turpitudinis.

CAPUT XIX.

Nemo enim presbyter a die onus presbyterii summat conjugium, ut et si neglecto egerit, decem annis eum dicimus privari honore. Quod si quis contra hunc chirographum præsentem ac publice egerit dictum, condemnetur in perpetuum.

CAPUT XX.

Nemo enim judicabit primam sedem, quoniam omnes sedes a prima sede justitiæ desiderant temperari. Neque ab Augusto, neque ab omni clero, neque a regibus, neque a populo iudex judicabitur. Et subscripserunt ducenti octoginta quatuor episcopi, et quadraginta quinque presbyter, et quinque diacones, et duo sequentes, et Augustus Constantinus, et mater ejus Helena. Et fixit canonem hunc Silvester episcopus in urbe Roma, et omnibus episcopis aspersit. Actum in Trajanas thermas, 3 Kal. Junii, Donno Constantino Augusto tertio, et Prisco consule.

iudex judicabitur, haud dubium quin ecclesiasticus.

Constantino Augusto III, et Prisco consulibus. Hic legendum esse, *Crispo et Constantino III, consulibus*, ipsi Fasti consulares docent. Textum hoc loco corruptum esse, mirum non est, cum vix unum integrum versum invenias, in quem mendum non irrepserit. Quod initio anni 324. Crispus a patre occisus fuerit, hujus synodi celebratæ tempori nihil obstat. Quibus enim consulibus annus aperiebatur, et denominari incipiebat, iisdem etiam usque, ad finem denominari perseverabat; licet defunctis, vel aliter se abdicantibus, alii in locum ipsorum successi fuissent,

CENSURA CONSTITUTI PRÆCEDENTIS.

(Constant. App., p. 37).

I. Extat hoc Constitutum in vetusto codice Colbertinæ bibliothecæ majusculis litteris Langobardicis exarato, et altero ejusdem bibliothecæ non minus antiquo exemplari, necnon in collectione, quam Baronius ad annum 524, n. 124, Cresconianam vocat. Illud Benedictus III, et Nicolaus I, epist. 8, ad Michaellem imp. laudant. Hujus duplex pervetustum exemplar nactus Petrus Crabb. triplicem editionem tribus in columnis e regione positis repræsentavit. Nimirum propter exemplarium intolerabilem nimiamque et differentiam et depravationem, inquit, adeo ut nonnunquam quid intendant non valeat intelligi, idcirco utriusque exemplaris de syllaba in syllabam, nulla facta mutatione littera est posita. Sed inter utramque media proposita est tertia editio conjecturis emendata, et ad grammaticæ leges, quantum fieri potuit, reducta. Hanc deinde, ut quæ nullius auctoritatis sit, suppresserunt posteriores editores, duplicem retinere contenti: sed simul omnes consentiunt utramque multis in locis ob exemplarium depravationem aut vix aut omnino non posse intelligi. Et secundum Baronium, n. 125, vix reperire sit verum, in quem mendum non irrepserit. Ita tamen singulis imposuit venerandum Silvestri nomen, ut vetustatis honore moti, ullum propemodum etiam in obscurioribus locis characterem mutare religioni duxerint. Verum hoc barbaræ et a communi intellectu alienæ orationis vitium, quod Constituto huic cum duabus epistolis subsequentibus commune est, non tam exemplarium depravationi, quam ipsius, qui hæc scripta supposuit, imperitiæ tribuendum merito videatur. Quamquam inficias non ierimus, etiam librarios, ob inusitatam illam sermonis barbariem, dum abstergere menda nituntur, nova forsitan admisisse, aut certe ab archetypi fide identidem recessisse. Hinc natæ illæ exemplarium diversitates, ad quas exhibendas duplex editio necessaria primum visa est. Illas tamen varietates suis locis in margine notare satis habuimus. Sed vel sola illa sermonis inelegantia omnem fidem abrogat scripto, cui non tantum tot episcopi alique præclari viri, sed et maximus et cultissimus Imperator, subscripsisse finguntur.

II. Postmodum vero Binio, Baronio aliisque opusculum istud admittentibus minime subscribendum ratus Labbeus, e regione tituli hujus Constituti annotavit: Supposita videntur Hincmaro ac plerisque viris eruditus xx ista capita, quæ Isidorus suæ collectioni intextuit. Quibus verbis Labbeus haud dubie indicat illud Hincmari opusc. 48, n. 21, tom. II, p. 795. Scriptum namque est in quodam sermone, sine exceptoris nomine, de gestis S. Silvestri excepto, quem Isidorus episcopus Hispalensis (verius dixisset Isidorus Mercator) collegit cum epistolis Romanæ sedis pontificum a sancto Clemente usque ad B. Gregorium, eundem S. Silvestrum decessisse: ut nullus clericus crimen laico audeat inferre, et ut presbyter adversus episcopum, non diaconus adversus presbyterum, etc., ut infra, cap. 5, usque uxores ac filios habentes et omnino Christum prædicantes: hoc præterea proxime ad-

PATROL. VIII.

A dito, testimonium clerici adversus laicum nemo recipiat. Quod ubi exposuit Hincmarus, de excerpto illo sermone quid sentiat, n. 22, aperit his verbis. Quæ dicta quam adversa sibi, et quam diversa a sanctis canonibus et sacris legibus sint, nemo est qui dubitet: adjungitque, num. 23: Quapropter credendum non est, eundem sanctum virum talia constituisse, quæ (seu qualia) in memorato sermone continentur scripta. Neque vero alius locus est, in quo Hincmarus subdita xx capita respuat.

III. At in allato loco non Constitutum sequens, sed aliud opusculum, quod ab Isidoro Excerpta quædam ex synodalibus gestis S. Silvestri papæ, apud Labbeum, t. I concil., pag. 1542, Epilogus brevis sequentis concilii Romani inscribitur, ab Hincmaro commemorari obscurum non est. Neque enim Hincmarus gesta ipsa S. Silvestri, sed sermonem de gestis S. Silvestri excerptum seu excerptum commemorat. Notat et excerptum illum sermonem sine exceptoris seu exceptoris nomine extitisse: quemadmodum etiam apud Isidorum excerpta de gestis synodalibus S. Silvestri nullum auctoris nomen præ se ferunt. Quamquam cum nulli alii adscribantur, ipsemet Isidorus excerptis jure judicetur. Sed et locus ab Hincmaro memoratus in his excerptis et totidem verbis et eodem verborum ordine integer habetur; cum contra in sequenti Constituto postrema illius verba, scilicet. Testimonium clerici adversus laicum nemo recipiat, a superioribus, quæ Hincmarus eis proxime copulat, duodecim capitibus distent: ac priora illa, ut nullus clericus crimen laico audeat inferre, casso labore in toto Constituto quaesieris.

IV. Ambigere etiam licet, num Isidorus xx illa capita, quæ sequens Constitutum complectitur, collectioni suæ intextuerit. Huic quidem in veteri collegii Navarrei codice inserta sunt: sed in Noviodunensi, Colbertinis aliisque Navarreo antiquioribus nusquam comparent. Et vero Mercatori supervacaneum prorsus fuisset, excerpta ex illis xx capitibus concinnare, si ipsamet capita collectioni suæ inseruisset.

V. Verum licet Hincmarus sola illa excerpta viderit ac notarit; id tamen quod de illorum cum regulis ecclesiasticis pugna censet, æque in ipsummet Constitutum cadit. Certe cum illis pugnat, quod cap. 1 narratur, presbyteros in concilio Romano a tergo episcoporum sedentium stetisse, ac neminem in eo sedisse præter episcopos. Ut enim Baronius observavit, in concilio Carthuginensi IV, can. 34, statuitur, ut episcopus in quolibet loco sedens stare presbyterum non patiat. Neque dubium est quin ea etiam lex Romæ obtinuerit. Hieronymo enim, epist. 85 ad Evagrium, teste, in ecclesia Romæ (etiam præsentibus episcopis, ut ex consequentibus verbis liquet) presbyteri sedent, et diaconi stant. Ita et in concilio Eliberitano episcopos consedissemus legimus, residentibus etiam xxvi presbyteris et adstantibus diaconibus. Idem et in Romanis conciliis semper factitatum. Rursum cum regulis ecclesiasticis pugnat quod cap. 2 de testium numero præcipitur. Frustra quippe, ut optime animadvertit Hincmarus, de episcopis aut clericis, qui in aliquod crimen labuntur,

27

dijudicandis canones sunt, si hoc valeat decretum. **A** Arianorum expositularent, aut qua ratione de tam gravi tamque necessaria causa taceri passi essent.

VI. Quorsum vero tot canonibus cavetur, ne temeretur virgines sacræ, ac temeratis pœnæ decernuntur, si quemadmodum cap. 10 sancitur, anno dumtaxat LXX ætatis suæ virgo consecrari permitteretur? Sane hoc canone sublatus fuisset ingens ille, quo semper Ecclesia decorata est, sacrarum virginum numerus; et si quæ superfuissent, leve in posterum exstitisset consecratæ tum pudicitia meriti. Verum alium morem in Ecclesia viguisse probat Syagrii sententia ab Ambrosio, epist. 5, tam vehementer improbata, qua ille sacram virginem Indiciam nomine, cum violatæ pudicitia accusaretur, obstetricibus inspiciendam edixerat; probant cum ejusdem Ambrosii aut alterius scriptoris ipso non recentioris tractatus ad Virginem lapsam, tum Basilii epistola ejusdem argumenti; probant rursum libri Ambrosii **B** virginibus ad Marcellinam sororem tredecim annis post consecratoris ejus Liberii mortem scripti; probat et præceptum Hunerici regis, qui virgines sacras congregari jussit missis obstetricibus quæ pudicitiam earum explorarent, et impia vox iisdem virginibus clamantium: Dicite quoniam episcopi vobiscum concumbunt, et clerici vestri; probant denique innumera alia, quibus nullus fuisset locus, si nulla virgo nisi 72 annis provecta consecranda esset. Sed fictio huic canonis adversantur sinceriores alibi jam memorati, quorum alii ne ante vigesimum quintum ætatis suæ annum, alii ne ante quadagesimum virgines consecrentur, vetant.

VII. Secum etiam pugnat idem Constitutum, dum cap. 1 Calistum damnat ut Sabellianum qui sumat unam personam esse Trinitatis; et simul ut qui se- **C** parabat Trinitatem; cum qui Trinitatem separat, hæresim sectetur Sabellianæ oppositam. In eo enim hæc sita erat, quod confunderet, non quod separaret Trinitatem.

VIII. Hic præterea mirari subit, cur in tam celebri cœtu, Constantino præsentem, eo ipso anno quo idem Imperator ad restinguenda hæresis Arianæ incendia toto studio incumberebat, et quo propterea magnum Osium cum litteris Alexandriam destinaret, de Ario ne verbum quidem fiat, ac damnentur dumtaxat Calistus, Jovinnus, Hippolytus diaconus, et Victorinus, ignota ecclesiasticis in monumentis nomina; si tamen Victorinus is alius sit a Victorio cyclorum paschalium conditore; quod mox expendemus. Neque objecto huic facit satis Bini Baroniæ conjectura, œcumenico Nicææ concilio causam Arii tum reservatam fuisse opi- **D** nantium. Longe enim probabilius est, Sylvestrum atque Constantinum, mense Maio anni 424 nihil dum de concilio Nicæno congregando fuisse meditato. Sed esto, illud animo jam decreverint: quid vetabat quominus Romano in conventu res in œcumenico tractandæ ac definiendæ præpararentur? Certe id postea moris fuit Romanis pontificibus, ut synodis Romæ habitis generalia prævenirent concilia, atque in his damnandas hæreses, in illis prædamnarent. Præterea nec facile divinatur quo pacto recensentur LVII episcopi partis Rhocoruris; et intelligitur difficiliter, quam ob causam tot Ægyptii præsules tunc Sylvestrum convenissent, nisi ut de perversa Arii doctrina flagitiisque

IX. Cui etiam non suspecta videantur in episcoporum græcorum catalogo tot nomina mere latina, puta, Quodvultdeus, Spesindeo, Exsuperantius, Exitiosus, Fortunatus, Potestas, Sempervivus, etc. Nam licet a Græcis Latini nomina nonnunquam mutuentur: atamen non ita vulgo solent Græci.

X. Longius excurreret oratio, si quotquot in opere, quod expendimus, occurrunt falsitatis notæ, singillatim prosequeremur. Suppositionem ejus satis superque ab ipso exordio probat fabulosa Constantini lepræ ejusque curationis narratio, ac mendosa in fine consularis nota velut quodam sigillo confirmat.

XI. Ex prædicta autem lepræ Constantini ejusque **B** baptismi per Sylvestrum collati mentione conficitur, ut Constitutum sequens falsis Silvestri gestis sit recentius. Saltem id negandum non est, Constituti hujus architecto nota fuisse falsa illa Silvestri acta, utpote ex quibus memoratam de lepra et baptismo Constantini fabulam hausit. Contra ex eo, quod pridem observavit Hincmarus (*Hincm. opusc. 48, n. 23, pag. 792*), nihil scilicet in actis Silvestri quidquam iis simile legi, quæ in Constituto, seu in excerptis eidem Constituto concinentibus offendimus, sed ea tantum in libris pontificum memorari, gestorum illorum parenti prædictum Constitutum atque pseudo Romanum concilium latuisse merito colligamus. Illum enim in iis actis rem adeo celebrem silentio præteriturum fuisse quis sibi persuadeat?

XII. Ubi etiam expendimus quis ille sit Victorinus, **C** cujus damnatio cap. 1 ideo expeditur, quia quidquid vellet affirmabat hominibus, et cyclos paschales pronuntiabat fallaces; aliud inde nobis suppeditabitur argumentum, unde Constitutum istud Silvestri temporibus multo recentius esse confirmemus. Ac primo quidem obiter observamus, eundem Victorinum in epistola subsequenti 15 similiter culpari, quia arbitrio suo quidquid vellet affirmabat, et cyclos Paschæ pronuntiabat fallaces: ut ex quo fonte fluxerit et iste rivulus, quisque in antecessum advertat. Jam vero ex- **D** cutienti quis sit ille Victorinus in utroque scripto propter novos Paschæ cyclos culpatus, non alius occurret nisi Victorinus Aquitanus, a plerisque Victorius, et a nonnullis Victor dictus, qui anno Christi 457, Hilari tunc archidiaconi ac postea papæ rogato, cyclos Paschæ concinnavit. Quamvis enim hos cyclos et probaverit Leo papa, et Aurelianensis IV synodus anno 541 habita, can. 1, admisit: eosdem tamen subinde respicerunt multi atque acriter reprehenderunt. Nominatim vero Victor Capuanus episcopus, anno 550, librum adversus Victorium ipsum conscripsit, in cujus processu, teste Bedæ (*Bed. de rat. temp. c. 49*), ita loquebatur: Nunc, inquam, ordo expetit, ut cyclo- rum, quos Victorius edidit, patefaciam errores, dum nescit legitimum diem defluire paschalem. Quam non melius sæculo VI ex-unte de iisdem cyclis sentiret Columbanus, ipse scripta ad Gregorium I papam (*Greg. lib. III, epist. 152 nov. edit.*) epistola testatur his verbis: Scias namque nostris magistris et Hi-

bernicis antiquis philosophis, et sapientissimis componendi calculi computariis Victorium non fuisse receptum, sed magis risu vel venia dignum, quam auctoritate. Nonnullisque interjectis subdit, tuum itaque aut excusa, aut damna Victorium. Ac reliqua epistola fidem facit, quantum a Victorii calculo Hiberni abhorrent. Neque animo æquiori erga eundem affecti erant Britanni Occidentales. Hi quippe, ut Althelmus apud S. Bonifacium, epist. 44, scribit, nec Victorii paschalis laterculi curriculum posteris secundum decreverunt.

XIII. Neque hinc moveri quisquam debet, quod cum de Victorio, qui cyclos paschales Leonis papæ temporibus adornavit, scripserint multi, puta Gennadius Massil., Isidorus Hispal., Gregorius Turon., Fredegarius, Althelmus, Honorius Augustodun., etc., ne unus Bepiscopus appellatur. Certum est enim ex allatis Columbaui ad Gregorium verbis, tuum itaque aut excusa aut damna Victorium, eum a Columbano notari Victorium, cujus cyclos Roma receperat, atque etiam tum sequebatur, adeoque ipsum Victorium, qui Leonis temporibus cyclos concinnarat. Is autem Victorius quin episcopus fuerit minime dubitare se idem Columbanus in eadem epistola prodit, ubi ait: Non mihi satisfacit, post tantos quos legi auctores, una istorum sententia episcoporum, dicentium tantum: Cum Judæis Pascha facere non debemus. Dixit hoc olim VICTOR EPISCOPUS: sed nemo Orientalium recepit commentum. Nam non Victorem Capuanum episcopum, sed ipsummet Victorium, qui tota in epistola vehementer carpitur, hic memorari non ambiget, qui quæ antecedunt et quæ subsequuntur excusserit. Et vero, ut diximus, qui a plerisque Victorius, idem ab Isidoro, lib. vi Orig. c. 17, Victorinus, et a Fredegario, c. 108, Victor nuncupatur. De Victorii igitur, cujus cyclos Roma recepit, episcopatu sentiat quisque quod sibi placuerit. Certe non magis abhorret a vero eum ab hujus Constituti architecto episcopum credi potuisse, quam a Columbano aliisque cyclum eundem non sine stomacho respicientibus. Quod si ita est, inficiari nemo potest medio sæculo vi posterius non esse hoc Constitutum. Alia jam ratione in præfatione generali § 3 in Symmachi papæ tempora convenire probavimus.

MENTIO

DE ALIO CONCILIO ROMANO QUOD ETIAM ROMÆ ANTE DUO PRÆCEDENTIA SUB SYLVESTRO PAPA HABITUM EST.

(Conc. t. 1, col. 1490, ed. Lab.).

Hoc concilio Romæ in præsentia Constantini imperatoris celeberrima illa disputatio inter Judæos et Silvestrum habita est, qua ad instantiam imperatoris æ matris illius Helenæ, utrimque viri doctissimi convenerunt eo fine, ut scripturis simul et miraculis singularum partium defensores suæ religionis veritatem probarent æ manifestarent. De cujus eventu acta Silvestri, quæ ab Hadriano Romano pontifice ad Carolum Magnum scribuntur 3 epist. his verbis citata

reperiuntur. In ipsis exordiis Christianorum, cum ad fidem converteretur imperator Constantinus, mater sua Helena Augusta ad eum cum duodecim scribis, et pharisæis, ac magistris, et principibus Judæorum in urbem Romam venit, et ipsa una cum filio suo Constantino Augusto, concilium Judæos cum Christianis facere censuerunt. In quo præsidens sanctus papa Silvester cum plurimis sanctissimis episcopis, in ampliorem statum dilatantes Christianorum fidem, tam per sacram scripturam quam per miracula Domino protegente (Cratonis philosophi, et Zenophili v. e. quos ad id elegerant, arbitrio) victores effecti sunt. Hæc prolixius acta Silvestri, quorum ante Gelasium tanta fuit auctoritas, ut et Romæ et in multis aliis ecclesiis legerentur, imo etiam post Gelasium ab Hadriano pontifice præd. epist. 3 ad Carolum Magnum, velut authentica citata fuerint. Prout vero eadem hodie extant, pluribus mendaciis quæ aliunde irrepserant, scatent. Nam quod referunt, Constantinum ante Helenam Christianum fuisse: Constantium et Constantem Cæsares Augustos hoc tempore in oriente degisse: Isaac apud Judæos summum pontificatum administrasse: Helenam ex Bithynia oriundam fuisse: jejunium sabbati per Sylvestrum abrogatum; diem dominicum per eundem institutum; ipsumque Silvestrum pontificem a Melchiade ordinatum fuisse; aliaque plura a veritate omnino aliena esse, præterquam quod id pulchre ostendat Baron. anno 315, num. 12, et sequentibus, etiam ipsi canones apostolorum, et notæ quas ibi conscripsimus, aperte demonstrant.

Constantino et Licinio quartum consulatum agentibus, anno nimirum Christi 315, qui est Silvestri secundus, et Constantini decimus, hunc conventum celebratum fuisse, acta Silvestri, et lex 1 de Judæis C. Theodos. his consulibus, consignata testantur. Cum enim hac disputatione confusi, non tantum Christianis contumelias et graves injurias inferrent, verum in ipsum etiam imperatorem seditionem concitarent ad injuriam a Christianorum capitibus propulsandam, allegata lege adversus illos promulgata constituit, ut si cui suæ sectæ desertori Christiano lapidibus, aut alio immani supplicio molesti essent, statim flammis dederentur. Ut vero rebellionem et seditionem eorum compesceret, seditiosos, auriculis eorum amputatis, corporique illorum signo impresso, velut mancipia fugitiva et verberones per omnia loca circumducebat. Chrysostomus, orat. adversus Judæos, hom. 2; Baron. prædicto anno, num. 9 et 10.

Censura epistolæ sequentis.

(Const. App., p. 35).

I. Epistolam vii Cornelii nomine confictam, in bibliotheca Floriacensi excipit sequens nihilo majoris auctoritatis. Quippe iisdem verbis constat, quibus epistola I Zozimi papæ, vocum Arelatensis et Patrocli loco, Viennensis et Paschasii nominibus substitutis, ac pro iis, quæ Zozimus cap. 1 et 2 explicat, adjectis quæ num. 2 continentur. Aut igitur hæc Silvestri, aut illa Zozimi falsa dicenda est. Atqui veritatem epi-

stolæ I Zozimi probant non modo ejusdem pontificis alia duæ, septima scilicet atque decima, quibus idem dandarum formatarum jus Patroclo Arelatensi episcopo asseritur, sed et alia plura successorum Zozimi ad successores Patrocli confirmant. Etiamnum quippe habemus Symmachi papæ ac Vigiliî epistolæ, in quibus id juris more decessorum suorum Cæsario, Auxanio et Aureliano Arelatensibus episcopis concessisse se testantur. Alterius epistolæ Zozimi ad Simplicium Viennensem episcopum infra loco suo subjiciendæ architectus, quem non alium ab artifice hujus ipsius suspicamus, litterarum a Zozimo in Arelatensis episcopi gratiam scripturarum veritatem ultro admittit. Inmo huic papæ ignotam ponit hanc Silvestri, quam tamen exscribere nequit Zozimus, nisi eam præ oculis habuisset. Et vero dum ista Zozimi epistolæ I verba, Hoc autem privilegium formatarum fratri et coepiscopo nostro Patroclo, meritum illius speciali contemplatione concessimus, cum his conferimus epistolæ Silvestri, Hoc autem privilegium formatarum fratri et coepiscopo nostro Paschasio et posteris ejus meritum illius speciali contemplatione concessimus, ibi non Zozimum Silvestri verba exscribentem, sed pseudo Silvestrum Zozimi sententiam putide interpolantem deprehendimus. Quid enim sibi vult istud et posteris ejus? Num de Paschasii natis ac nepotibus ejus hoc dictum est? Dixisset sane Silvester et successoribus ejus. Sed nec dicendum ipsi fuerat meritum illius speciali contemplatione, si privilegium idem ad Paschasii successores attinere voluisset. Mittimus quod hujus successorum nullus eo usus esse legitur; quod in controversia, quæ Arelatensem inter et Viennensem ecclesiam de sedium suarum privilegiis tanto parium studio exarsit, nulli unquam vel Romano vel Viennensi antistiti venit in mentem, ut hanc Silvestri epistolam memoraret; quod Zozimus formatarum privilegium Patroclo largiens, perinde loquitur, ac si nulli antea in Gallia tributum certo sciret; quod denique idem privilegium aliis Patrocli successoribus concessum esse constat.

II. Præterea codici canonum ante annos 800 exarato, quem celebre monasterium Morbacense diocesis Basileensis asservat, insertum legimus privilegium seu privilegii partem cum hoc titulo: Incipit constitutio apostolicæ sedis. Silvester episcopus universis episcopis per Gallias et septem provincias. Tum subjicitur epistolæ I Zozimi papæ totum caput I, nisi quod in hoc codice metropolitani Austudunensis, loco metropolitani Arelatensis, et Retitio pro Patroclo substitutum est. At Augustodunensi episcopo metropolitani nomen nunquam, nedum Retitii avo, concessum legimus. Nam Gregorius, postquam Syagrio pallii concessit usum, hoc eum maximi beneficii loco habere voluit, quod hoc etiam, inquit, pariter prospeximus concedendum, ut metropolitæ suo per omnia loco et honore servato, ecclesia civitatis Augustodunæ... post Lugdunensem ecclesiam esse debeat, et hunc sibi locum ac ordinem ex nostræ auctoritatis indulgentia vindicare. Unde non semel contigisse apparet, ut ii qui privilegiorum alicujus ecclesiæ antiquitatem persuadere

A ambiebant, privilegium Zozimi Patroclo indultum sibi imitandum proponerent. Porro hujus integritatem ipse probat codex Morbacensis, dum post primum ejus caput ea qua diximus ratione ad Silvestrum papam et Retitium Augustodunensem accommodatum, reliqua duo Zozimi epistolæ capita subjicit, non jam Retitio, sed ipsimet Zozimo, sive ut ibi corrupte pingitur, Ozimo inscripta.

EPISTOLA

DE FORMATIS AB EPISCOPO VIENNENSE ACCIPIENDIS. QUÆ SINT PROVINCIÆ SEPTEM AD VIENNENSEM ECCLESIAM PERTINENTES.

(Inaidem).

Silvester papa universis episcopis per Gallias et per septem provincias.

B 1. Placuit apostolicæ sedi, ut si quis de qualibet Galliarum parte, sub quolibet ecclesiastico gradu, ad nos venire contendit, vel (1) ad alia terrarum loca ire disponit, non aliter proficiscatur, nisi metropolitani (2) Viennensis formatas acceperit, quibus sacerdotium suum vel locum ecclesiasticum quem habet, scriptorum ejus adstipulatione (3) perluceat. Quod ea gratia statuimus, quia plurimi se episcopos, presbyteros sive ecclesiasticos simulantes, quia nullum documentum formatarum exstat, per quod valeant confutari, in nomen venerationis irrepunt, et indebitam (4) venerationem promerentur. Quisquis igitur, fratres charissimi, prætermissa (5) supradicta formata, sive ille episcopus sit, sive presbyter, sive diaconus, aut (6) in inferiori gradu constitutus, deinceps ad nos venerit; sciat se suscipi omnino non posse. Quam auctoritatem ubique non misisse manifestum est, ut cunctis his regionibus innotescat, id quod statuimus omnem in modum esse servandum. Si quis autem hæc salubriter constituta temerare (7) præsumperit sponte sua, se a nostra noverit communionem discretum. Hoc autem privilegium formatarum fratri et coepiscopo (8) Paschasio et posteris ejus, meritorum illius speciali contemplatione concessimus (9).

2. Provinciæ vero septem ad Viennensem ecclesiam pertinentes, sicut Romanus catalogus testatur, hæc sunt, Viennensis prima; Narbonensis prima, quæ est secunda; Narbonensis secunda, quæ est Aquis, tertia; Aquitanica prima, quæ est Biturix, quarta; Aquitanica secunda, quæ est Burdegala (Add. quinta); Novempopulana quæ est Auxia, sexta; atque Alpes maritimæ, quæ est Ebrodunum, septima. Valet.

(1) Apud Zozim. alia ire.

(2) In ms. Morbac. Austudunensis. Apud Zozim. Arelatensis.

(3) Morbac. ms. cum Zozim. perdoceat.

(4) In iisdem libris reverentiam.

(5) Zozim. prædicti. Morbac. ms. supradicti.

(6) In Morbac. ms. ac deinceps in inferiore gradu sit, ad nostra. Zozim. aut deinceps in inferiori gradu sit, nos.

(7) Morbac. ms. cum Zoz. tentaverit.

(8) Apud Zozim. Patroclo. In ms. Morbac. Retitio, ac subinde specialiter pro speciali.

(9) In ms. Morbac. constitutio Silvestro attributa hic clauditur his verbis: Bene valet felicitur.